

menestyksen etenkin siitä, että tämä toimi sekä maantieteellisesti että ammatillisesti ”keskuksessa”, Mendelejevin menestyksen taas siitä, että tämä oli tosin maantieteellisesti periferiassa mutta toisaalta keskeinen hahmo kotimaansa kemiantutkimuksessa.

Vaikka esitelmien anti jäi odotettua vähäisemmäksi, Baltian tieteenhistorian ja -filosofian konferenssi oli – jälleen kerran – muuten positiivinen kokemus, ei vähiten siksi että se antoi mahdollisuuden solmia uusia kontakteja ja vahvistaa vanhoja. Ikävä kyllä Suomesta ei lisäksi ollut yhtään osanottajaa. Voisi toivoa, että useammat suomalaiset löytäisivät Baltian monipuolisen oppihistorian ja sen konferenssit, varsinkin kun englannin ja saksan kielet ovat jo paljolti syrjäyttäneet venäjän balttien keskinäisessä kommunikaatiossa ja kun aikanaan hyvinkin säännöllisesti järjestetyt pohjoismaiset oppihistorialliset symposiumit näyttävät ainakin toistaiseksi kokonaan lopahtaneen.

Anto Leikola

Juhani Suomen Umpeutuva latu vuoden 2000 historiateos

■ Historian Ystävien Liitto on palkinnut vuodesta 1973 alka-

en teoksen, joka on ”erittäin ansiokkaasti edistänyt historiallisen tietämyksen laajenemista ja syvenemistä suomalaisen yleisön keskuudessa”. Viime vuonna ilmestyneistä kirjoista palkittiin professori Juhani Suomen teos *Umpeutuva latu*. Urho Kekkonen 1976–1981, jonka on kustantanut Otava.

Kunniamaininnat annettiin Kari Aleniuksen *Viron, Latvian ja Liettuan historialle* (Ateena), Arto Kivimäen ja Pekka Tuomiston *Rooman keisarit* -teokselle (Karisto) sekä Risto Peltovuoren tutkimukselle *Sankarikansa ja kavaltajat. Suomi kolmannen valtakunnan lehdistössä 1940–1944* (SKS).

Lautakunnan perustelujen mukaan Juhani Suomi on mitavassa elämäkerrassaan avannut ylipäänsäkin tutkimuslistaa, mutta etenkin sarjan viimeisissä osissa hän on joutunut etenemään lähes umpihangessa – aikakaudessa, josta ei ole aiempaa perustutkimusta. Urakkaa ei ole ainaakaan helpottanut se, että jokseenkin jokaisella Urho Kekkonen ajan suomalaisella on hänestä oma, vahva näkemyksensä. Juhani Suomen teossarjaa arvioidaan usein näiden mielipiteiden perusteella sivuuttaen ne lukuisat uudet tiedot, jotka hän on kaivanut esiin ihailtavalla sitkeydellä.

Teossarja onkin paljon enemmän kuin sinänsä vaikuttava valtiomiehen elämäkerta. Se on perusteos Suomen poliittisesta historiasta 1930-luvun lopulta 1980-luvun alkuun. Kukaan tätä aikakautta tutkiva ei voi sivuuttaa professori Suomen suurtyötä. Hänen perusteellisesti esittämänsä lähdetie-

dot tarjoavat samalla lähtökohdita monenlaisiin tulkintoihin. Vaikka myös teossarjan päätösosa on fyysisestikin mukkea, sen rakenne on hallittu ja tyyli sujuvaa. Kuvitus tukee tekstiä.

Oli lähes väistämätöntä, että elämäkerta niin kiistellystä henkilöstä kuin Urho Kekkonesta ja toisaalta kysymykset Venäjän arkistojen luotettavuudesta ovat herättäneet debatteja. UKK itsekin tuntui toisinaan lähes hakevan väittelyä ja vastustajia, vaikka olikin herkkä arvostelulle. Juhani Suomi ei ole peitellyt näkemyksiään ja on vastannut ärhäkästi polemiikkiin. Vaikka kiistely on toisinaan kuumentunut ehkä liikaakin, avoin keskustelu on parempi vaihtoehto kuin tulkintojen mitään sanomaton si-lottelu.

Sarjan aiempien osin lailla *Umpeutuva latu* keskittyy Kekkonen valtiomiestyöhön, joskin myös presidentin fyysisen ja henkisen kunnan muuttumista esitellään perusteellisesti ja samalla empaattisesti. Urho Kekkonen elämänsäkaudessa on yhä paljon tutkittavaa. Tulevat tutkijat voivat rakentaa työnsä Juhani Suomen valamalle van-kalle perustalle.

Kari Aleniuksen laatima *Viron, Latvian ja Liettuan historia* on moderni kokonaisuus Baltian vaiheista viime aikojen muutoksiin saakka. Valtiollisten tapahtumien ohella siinä kuvataan ansiokkaasti naapurimaidemme yhteiskunnallista ja kulttuurikehitystä.

Arto Kivimäen ja Pekka Tuomiston sujuvasti kirjoittama elämäkerrasto kaikista Rooman keisareista lisää osuvalla tavalla kiinnostusta antiikin tapah-

tumiin ja henkilöihin. Se on myös hyvä hakuteos.

Risto Peltovuori on jatkanut väitöskirjassaan alkamaansa tutkimusta Saksan lehdistön suhtautumisesta Suomeen analysoiden selkeästi viestinnän ohjailua diktatuurimaassa.

Palkintolautakuntaan ovat kuuluneet puheenjohtajana fil. lis. Jyrki Vesikansa sekä jäsenenä fil.maist. Veikko Löytyniemi ja prof. Ohto Manninen.

Jyrki Vesikansa

Notes on the contents

■ The main theme of this issue of the journal is the relationship between history and literature (*Historia ja kaunokirjallisuus*). In *Ajallisuuden yläsäveliä* ('Temporal harmonics'), Jari Ehrnrooth reflects on the dimensions of historical narrative. The blending of fact and fiction is an important area of experiment in contemporary work. Matti Klinge's essay *Historia, runous ja genius* ('History, poetry and genius') examines the relationship between history and poetry, while Heikki Ylikangas'

Historiallinen näytelmä ja historiallinen totuus ('Historical drama and historical truth'), reflects on why Ylikangas' historical plays have been valued only as works of history rather than drama. He believes the theatrical community needs to accept the existence of popular historical documentary drama.

In *Kaunokirjallisuus: lähteitä ja inspiraatiota historian-tutkijalle?* ('Works of literature: sources and inspiration for the historian?'), Kai Häggman concludes that neither literature nor historical research can escape the prevailing values and mentalities of contemporary culture. Pertti Haapala's *Väinö Linnan historiasota* ('Väinö Linna and history') explores Väinö Linna's influence on the Finnish people's view of their own history. Linna, whose work won him the popular status of national author, performed the greatest possible disservice to Finnish historians in stripping them of the power to shape the past. In *Kun lottabaromaatti häväistään* ('Insulting the uniform'), Tiina Kinnunen discusses the fierce controversy surrounding Paavo Rintala's novel *Sissiluuttantti* ('Guerrilla lieutenant'). The debate on Rintala's book, published in 1963, touched on the valuable voluntary work

carried out during the war years by the women's auxiliary service, *Lotta Svärd*.

Maria Lähteenmäki's column *Miehet, naiset ja sota* ('Men, women and war') considers the vital contribution by women at times of national crisis during the 20th century, and how this contribution has been treated by historians.

In *Stalin, Mannerheim ja Suomen rauhanehdot 1944* ('Stalin, Mannerheim and Finland's terms for peace in 1944'), Kimmo Rentola presents new knowledge and a new interpretation of Finland's terms for peace in 1944. These were by no means a foregone conclusion, as Moscow at times hankered after much larger concessions than those finally agreed. These even included major additional territorial concessions.

In *Mistä kiistellään, kun kiistellään Kekkosesta* ('What are the areas of disagreement on Kekkonen?'), Seppo Hentilä reviews Juhani Suomi's eight-volume study on Finland's long-serving president Urho Kekkonen, while in *Suurmiehet ja Suomen historia* ('Great men and Finnish history') Jyrki Paaskoski assesses the most recent work on Finland's rulers.

(Translation: Brian Fleming)